

Foto ca 1967

SLATTUM AUTOMATSENTRAL - KIRKEVEIEN 13 – NITTEDAL

Forslag til Kommunedelplan kulturminner og kulturmiljø –
kommentarer / høringsuttalelse

FEBRUAR 2023

+47 908 80 390
grete@jarmund.no
www.jarmund.no

GRETE JARMUND
Rådgivende arkitekt

Tidemandsgate 40
No-0260 Oslo

Slattum automatsentral – Kirkeveien 13, Nittedal – vurdering

Utført av rådgivende arkitekt MNAL Grete Jarmund på oppdrag fra Fagerstad Utvikling AS ved Jørgen Stovner – februar 2023

FORSLAG TIL KOMMUNEDELPLAN KULTURMINNER OG KULTURMILJØER

Det vises til Forslag til kommunedelplan for kulturminner og kulturmiljøer i Nittedal 2022 – 2034. I høringsutkastet omtales telekommunikasjon under avsnitt om andre utvalgte kulturminner og kulturmiljøer av høy kulturhistorisk verdi. I den sammenheng er Slattum Automatsentral i Kirkeveien 13 omtalt og avbildet, jamfør pkt 4.9 side 83:

4.9.10. Telekommunikasjon

Det første telegrafsambandet i Norge ble opprettet i 1855, og innen få år var nettet blitt landsomfattende. I 1880 ble så det første lokale telefonanlegget etablert i Norge. De første lokale telefonanleggene ble opprettet i privat regi, og inntil 1942 var det tre private telefonanlegg i Nittedal herred. Disse hadde kun forbindelse innbyrdes og til Oslo. I 1942 ble de innløst av staten ved Telegrafverket. I 1944 skal det ha vært 350 telefonapparater koblet til nettet i Nittedal. I lang tid etter krigen var det stor mangel på telefonmateriell, som gjorde at utbyggingen av telefonnettet i Nittedal gikk langsomt.

Det finnes i dag en rekke kulturminner fra telekommunikasjonens utvikling i Nittedal, men disse er ikke systematisk kartlagt. Eksempler på slike kulturminner er bl.a. rikstelefonbygget i Hakadal i Gamle Glittrevei 1, telebygget i Bjertnesveien 4 på Rotnes, og bygget i Kirkeveien 13 ved Markerud.

Telestasjonen i Kirkeveien 13.
Foto: Nittedal kommune

BAKGRUNN FOR KOMMENTAR / HØRINGSUTTALELSE

FagerStad Utvikling AS har sammen med andre medinvestorer kjøpt eiendommen Kirkeveien 13 på Slattum i Nittedal av Telenor. Eiendommen inngår i en større portefølje som er avhendet fordi teleteknisk utvikling og heldigitalisering medfører at Telenor har fjernet de fleste teletekniske installasjoner og ikke lenger vil få bruk for bygningen som ble oppført som automatsentral.

Slattum Automatsentral ble ikke prioritert i Televerkets verneplan «Historiske linjen» – og inngår ikke i «Telenors Kulturarv», som viderefører intensjonen med verneplanen.

FagerStad er i gang med å avklare eiendommens potensial for utvikling.

Som følge av omtalen av telesentralen i høringsutkastet til kommunedelplanen for kulturminner og kulturmiljøet har FagerStad engasjert rådgivende arkitekt Grete Jarmund¹ til å vurdere bygningens verneverdi og egnethet for transformasjon. Vurderingene er basert på rådgivers kompetanse, erfaring og faglige skjønn.

¹ RÅDGIVENDE ARKITEKT – DOKUMENTASJON KOMPETANSE OG ERFARING

Virksomheten som rådgivende arkitekt utøves på arenaer der antikvariske, arkitektoniske, kunstneriske og historiefortellende interesser møtes – ofte knyttet til transformasjon av bygninger med verneverdi - og offentlige anskaffelser. Solid dokumentasjon, god skriftlig framstilling og klok argumentasjon etterspørres i økende grad for å få til gode prosesser, godt samarbeid og gode resultater. Virksomheten er organisert som et enkeltpersonforetak, og oppdragsgivere er både offentlige og private.

Grete Jarmund (1957) er utdannet sivilarkitekt fra NTH, Trondheim i 1983 med grunnfag etnologi og kunsthistorie fra UiO som støttefag, erfaring fra privat og offentlig virksomhet, både som prosjekterende og rådgivende. Mer enn 30 års kulturminnefaglig erfaring - bygger blant annet på seks års ansettelse hos Riksantikvaren 1991 - 97, utarbeidelse av Riksantikvarens "Verneplan for tekniske og industrielle kulturminner" fra 1994 og oppfølging av byggearbeidene på Det Kongelige Slott fra 1995 – 2000, forprosjektet "Statsbyggs kulturminner" fra 1997, rådgiver i Kulturdepartementet 1998-2001 og Nobelstiftelsens prosjektleder for opprettelsen av Nobels Fredssenter i den fredede stasjonsbygningen på Vestbanen, Oslo 2001-2005, samt ansettelse i Nasjonale Festningsverk i 2009 – 10 som festningsforvalter for Akershus Festning.

Løpende oppdrag knyttet til kulturminnefaglige vurderinger og rådgivning for større oppdragsgivere som KLP Eiendom, Solon Eiendom, Ferd Eiendom, OBOS Forretningsbygg, Nordea Liv Eiendom, Aase Utvikling, Attivo Eiendom og AVA Eiendom m.fl, samt vurdering av verneverdi for private oppdragsgivere – i forbindelse med transformasjons- og utviklingsoppdrag.

INNHold

SAMLET VURDERING	5
TEKNISKE OG INDUSTRIELLE KULTURMINNER	6
TELEVERKETS VERNEPLAN OG TELENORS KULTURARV	6
AUTOMATISKE TELEFONSENTRALER	7
TELEVERKETS VERNEPLAN OG SLATTUM AUTOMATSENTRAL	7
ARKITEKTENE ANTON KNUDSEN OG TERJE MOE	9
ARKITEKTTEGNINGER - 1966	9
FOTODOKUMENTASJON	13
DAGENS SITUASJON	15
NABOLAG	18
VERNESTATUS	20
VERNEVERDI OG VURDERINGSKRITERIER	20
KILDEMATERIALE	20
VERDIVURDERINGER	21
KLIMAREGNSKAP OG GJENBRUK	22
TRANSFORMASJON OG ØKONOMISK BÆREKRAFT	23
SAMLET VURDERING	23
KILDER	24

SAMLET VURDERING

Slattum Automatsentral ble ikke prioritert i Televerkets verneplan «Historiske linjen» – og inngår ikke i «Telenors Kulturarv», som viderefører intensjonen med verneplanen fra 1997.

Generelle vurderingskriterier nedfelt i kulturminnevernet er benyttet for å belyse og vurdere egenskaper og verdier knyttet til kunnskap, opplevelse og bruk.

Gjennomgang av aktuelle kriterier for vurdering av automatsentralens verneverdi tydeliggjør at bygningen har begrenset verdi som teknisk-industrielt kulturminne. Årsaken til det er først og fremst at alle tekniske installasjoner fases ut etter bruk, demonteres og flyttes. Bygningen står igjen som et tomt skall som mangler lesbarhet.

Bygningens verdi som regionalt og lokalt kulturminne antas å være lav fordi kildemateriale som kunne dokumentert og utdypet dette er begrenset.

Tomtestørrelse og beliggenhet i et boligområde med småskala bebyggelse tilsier at eiendommen kan - og bør - utvikles til boligformål.

Bygningens verdi er først og fremst knyttet til arkitektoniske kvaliteter og potensial for transformasjon til bolig. Et mulighetsstudium kan konkretisere bygningens potensial og tålegrense for endringer uten at arkitektoniske kvaliteter går tapt. Det kan også være gunstig sett i sammenheng med miljø- og klimaregnskap.

Dersom automatsentralen skal inngå i Kommunedelplan for kulturminner og kulturmiljøer anbefales det å gå i dialog med kommunen for å avklare bygningen tålegrenser for eksteriørmessige endringer.

Skal automatsentralen bevares og transformeres til andre formål, eksempelvis boligformål, må samlede kostnader som følger av bevaring og transformasjon være økonomisk bærekraftige i et livsløpsperspektiv.

Oslo / Slattum 28.02.2023

Grete Jarmund

TEKNISKE OG INDUSTRIELLE KULTURMINNER

Fra begynnelsen av 1990-tallet har kulturminnevernet fokusert på tekniske og industrielle kulturminner. Begrunnelsen var – og er – knyttet til at store strukturelle endringer innenfor arbeids- og næringsliv de siste årene medfører et økende behov for å ta vare på kulturminner fra industrialiseringen av Norge, - i erkjennelsen av at denne delen av kulturminnevernet forutsetter nye tilnærminger, annen bruk av virkemidler og annen kompetanse og erfaring enn tradisjonelt kulturminnevern.

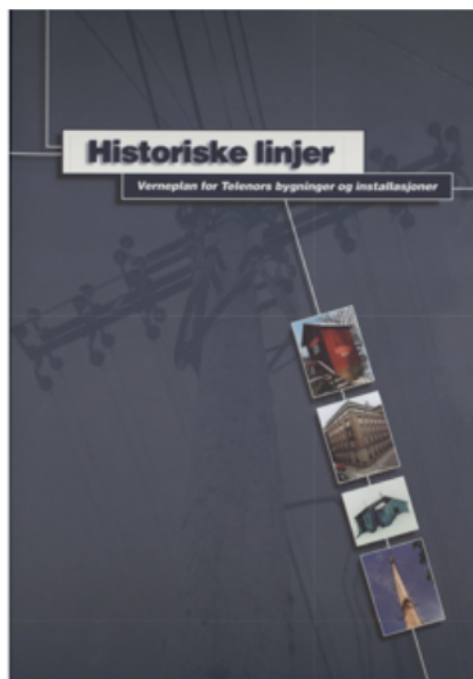
- Teletekniske anlegg – bygninger og infrastruktur – inngår i denne delen av kulturminnevernet.

TELEVERKETS VERNEPLAN OG TELENORS KULTURARV

Televerket lanserte i 1997 den første verneplanen innen telekommunikasjon, - «Historiske linjer» utviklet i samarbeid med Riksantikvaren. I arbeidet med verneplanen ble følgende kriterier benyttet i vurderinger og prioriteringer av bygninger og anlegg:

- Speiler utviklingen
- Representerer bredde
- Historiefortellende objekter
- Vern på rot
- Historisk forankring.

Det ligger et kulturminnefaglig grundig arbeid bak kriterier, vurderinger og prioriteringer som er nedfelt i Televerkets Verneplan / Telenor's kulturarv. Målsetting med vurderinger og prioriteringer har vært – og er – å sikre bygninger og anlegg av nasjonal verdi.

Disse prioriteringene ligger til grunn for avhending av Telenor's bygninger og anlegg som det ikke lenger er bruk for - og som pr i dag ikke omtales i Telenors Kulturarv.

Dette betyr imidlertid at bygninger og anlegg som ikke inngår i Televerkets Verneplan / Telenor's Kulturarv kan ha regional og / eller lokal verdi.

AUTOMATISKE TELEFONSENTRALER

Da det ble vanlig for alle å ha telefon på 1960- og 70-tallet, ble det bygd mange automatiske telefonsentraler rundt om i hele landet. Slattum automatsentral er eksempel på en mindre sentral for et begrenset antall husstander.

Omtale av automatiske telefonsentraler hentet fra Televerkets verneplan – «Historiske linjen».

J Automatiske telefonsentraler

Verneplanen gir et bilde av telefonsentraler i Norge fra starten av og frem til 1970-årene. Den aller første automatiske telefonsentralen i Norge var en Siemens & Halske fra 1913. Den første som Telegrafverket satte i drift, våren 1918 i Vanse ved Farsund, var en bygdesentral på 30-50 telefonnummer. Sentralen ble levert av Siemens og Rostet. Den kostet 5.300 kroner inklusive 20 telefonapparater med nummerskive.

Den neste automatiske sentralen var Skien i 1920. Deretter kom automatiseringen av sentraler innen Oslo kommune 1921-28. Fra Oslo er to sentraler med på verneplanen: Nord (J-01) og Slemdal (J-02). Den første større satsingen på automatiseringen, utenom de store byene, fant sted i Stavanger-området 1926-32 med seks sentraler hvorav Hinna (J-04) er å finne i verneplanen.

I Norge har det vært brukt mer enn 50 forskjellige systemer til offentlige telefonsentraler. Så godt som alle de viktigste systemene er dekket av verneplanen, både med hensyn til tid og utbredelse. I mange tilfeller er også sentralen med tilbehør mer eller mindre intakt i de utvalgte byggene.

Det ble bygd svært mange nye automatsentraler i 1960- og 1970-årene, da det ble vanlig for alle å ha telefon. I 1990-årene kom de digitale sentralene. Den første AXE-sentralen ble installert på Frogner i Oslo i 1986 etter en større brann.

De vanligste sentralene

LO-sentraler: Standard Telefon- og Kabelfabrikk konstruerte en automatisk landstelefoncentral som skulle knyttes til en manuell hovedsentral. Lokalsamtaler ble avviklet helautomatisk, mens trafikken med det øvrige telefonnettet måtte formidles av en ekspedient på et manuelt sentralbord.

Sentralen ble levert i størrelser på 10, 20, 30 og 50 telefonnummer. Særlig fikk typene LO-30 og LO-50 stor anvendelse i telefonnettet.

Den første LO-30-sentralen ble satt i prøvedrift på Sundvollen i 1945. Sentralen ble den første tiden forandret en rekke ganger av ingeniører fra STK. Først i 1947 ble den satt i masseproduksjon. Det ble produsert flere hundre sentraler av denne typen.

I 1954 ble sentralen byttet ut med en LO-50 sentral, som var landets første.

7Dd-sentraler: Denne typen ble også produsert av STK og fantes i en såkalt høy og en lav type. Den lave hadde 50 nummer, den høye 100. 7Dd-sentralene ble produsert fra ca. 1936 til rundt 1970.

TELEVERKETS VERNEPLAN OG SLATTUM AUTOMATSENTRAL

- Slattum Automatsentral ble ikke prioritert i Televerkets verneplan «Historiske linjen» – og inngår ikke i «Telenors Kulturarv», som viderefører intensjonen med verneplanen.

LOKALISERING OG FAKTA

Kartutsnitt – Statens kartverk

Slattum Automatsentral er lokalisert mellom Nittedalsveien og Kirkeveien på Slattum i Nittedal.

Eiendommen ligger langs Nittedalsveien og skråner mot øst ned til Kirkeveien. Høydeforskjellen er på mer enn 10 m.

Tomten har et areal på 1.268 m². Bebyggelsen består i dag av den opprinnelige automatsentralen.

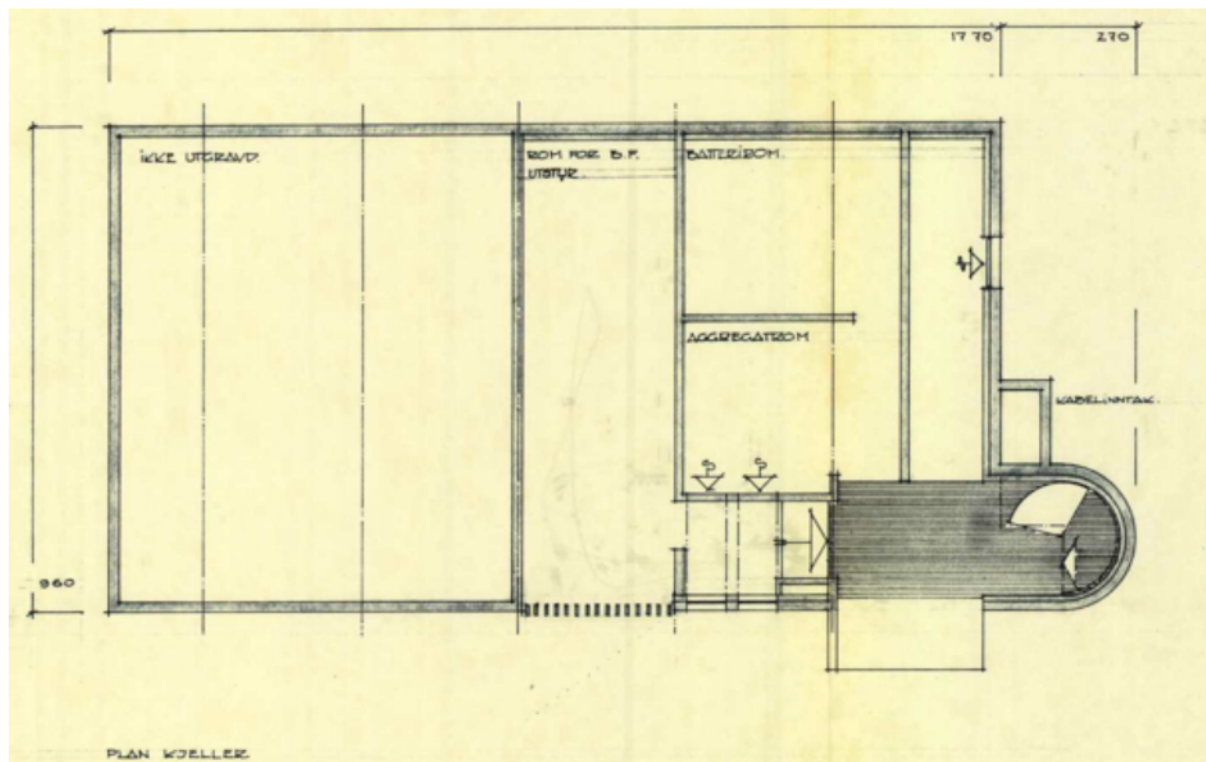
Bygningsvolumet er rektangulært med flatt tak og inneholder én høy etasje og delvis utgravd kjeller, samt halvsirkulært trapperom. Bygningen har et samlet bruttoareal på om lag 280 m². Den er oppført med dekker og bærende yttervegger i betong. Taket bæres av limtretragere.

Telenor har pr. i dag teletekniske installasjoner i bygget, men skal fjerne alt teknisk utstyr fra eiendommen (frem mot 2025, i sammenheng med nedleggingen av kobbernettet).

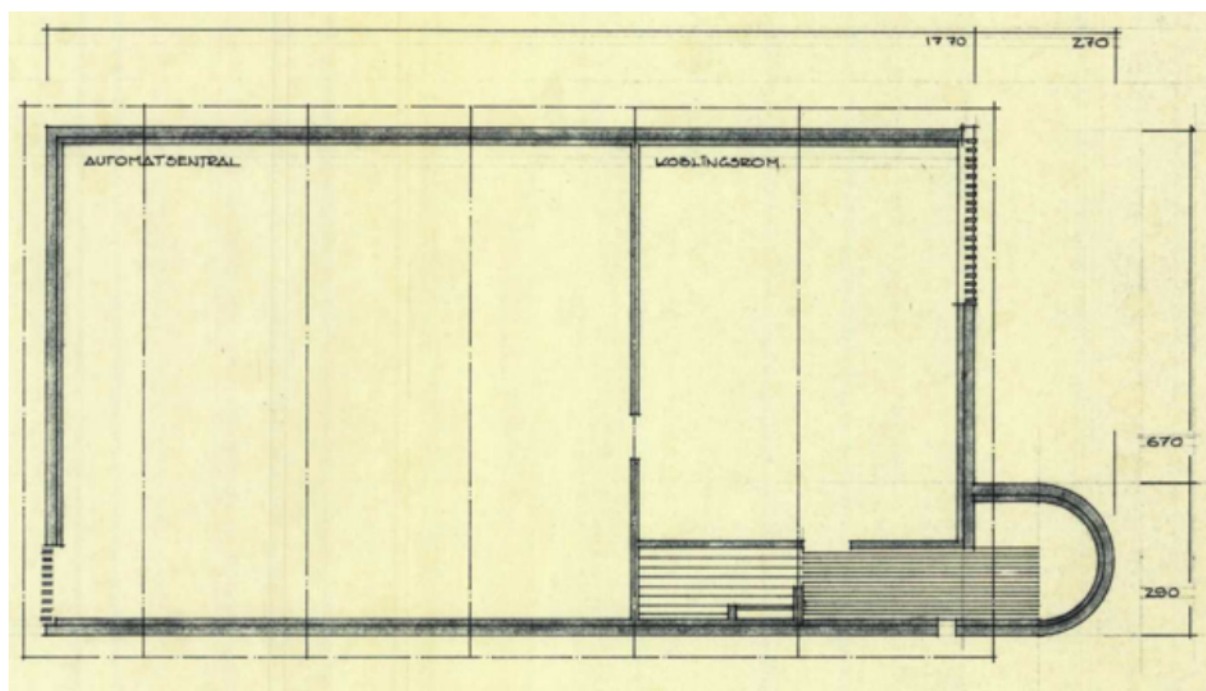
Automatsentralen ble tegnet av arkitektene Anton Knudsen og Trond Moe i 1966.

Innenfor rammen av dette oppdraget er det ikke framkommet andre prosjekter tegnet av arkitektene.

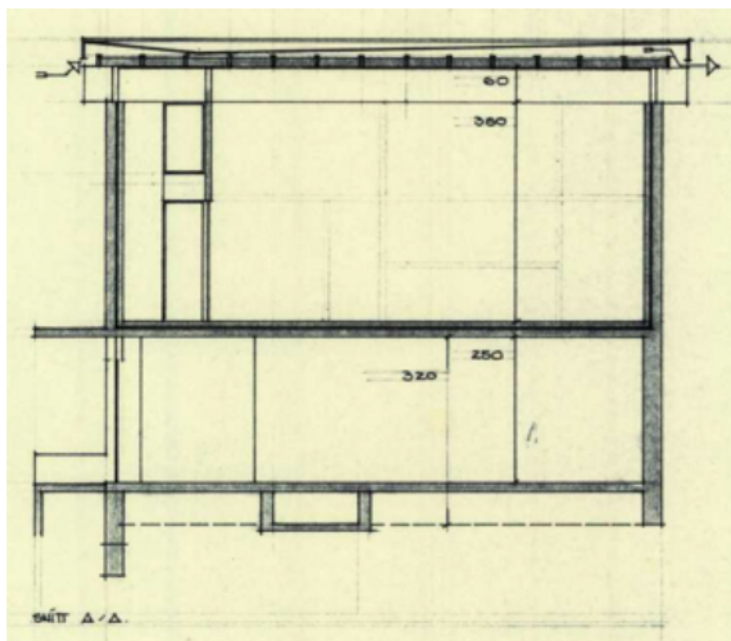
Situasjonsplan – 1966

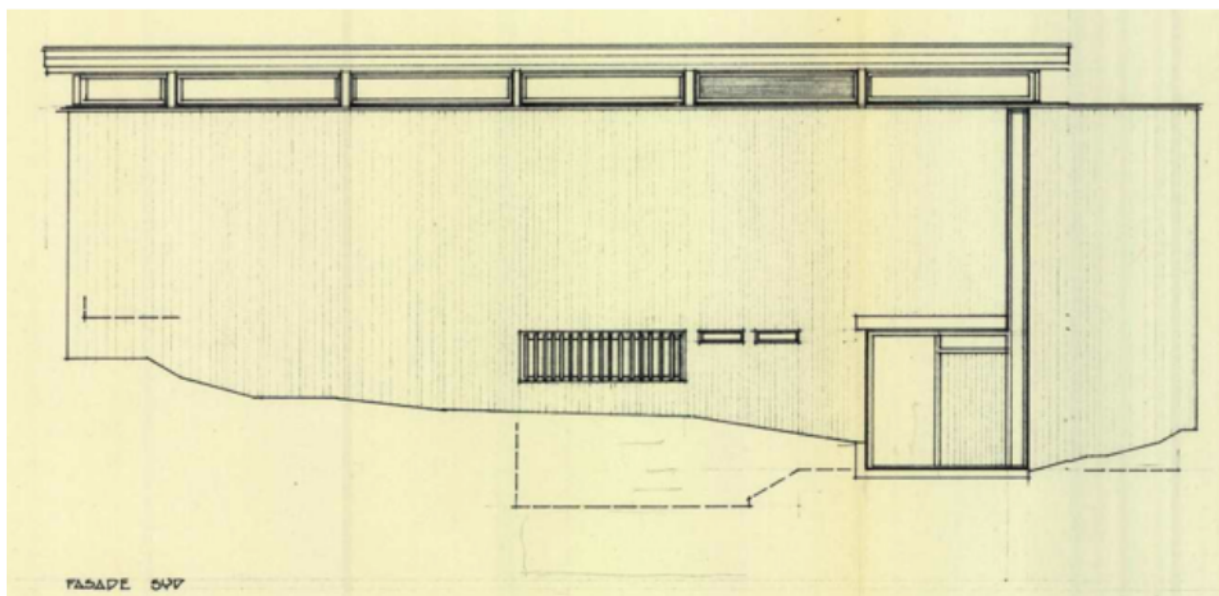
Plan kjeller

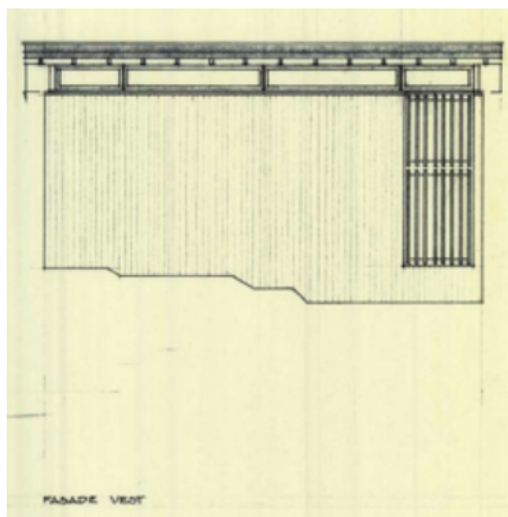
Plan 1. etasje

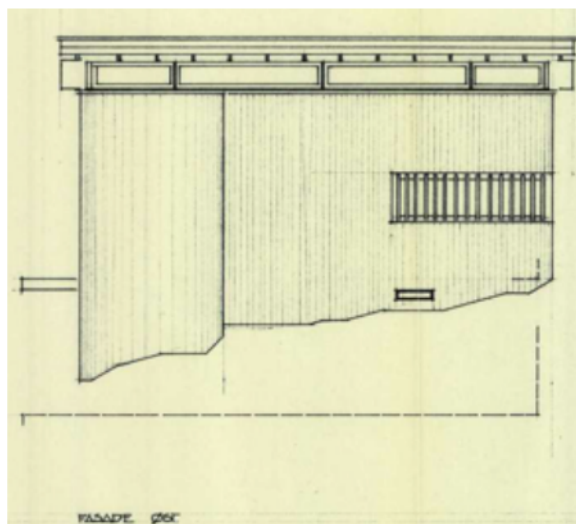
Snitt

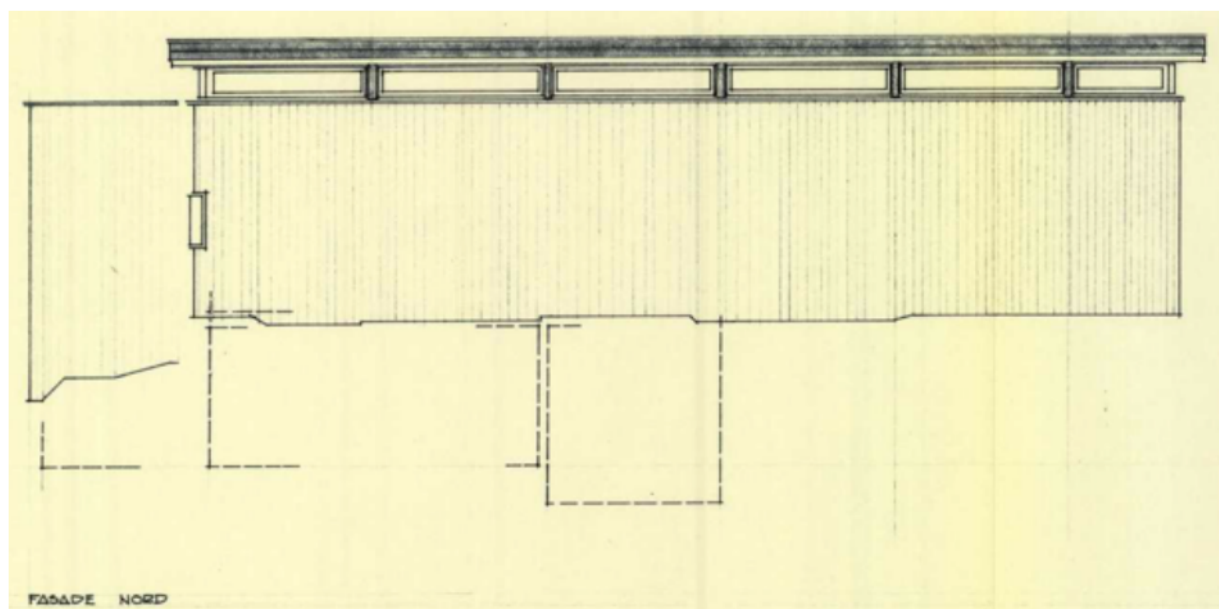
Fasade øst

Fasade syd

Fasade nord

Fasade vest

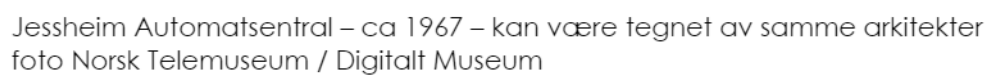
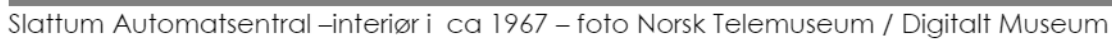
FOTODOKUMENTASJON

Slattum Automatsentral – ca 1967 – foto Norsk Telemuseum / Digitalt Museum

Slattum Automatsentral – ca 1967 – foto Norsk Telemuseum / Digitalt Museum

DAGENS SITUASJON

Oversiktskart 2023 – Statens kartverk

Sentralen sett fra sørøst

Sentralen sett fra nordøst

Fasade sør

Fasade nord

Utsnitt – betongvegg og takkonstruksjon

NABOLAG

Slattum Automatsentral ligger i et boligområde med småskala bebyggelse. Byggeåret – 1966 – tilsier at området ble bygd ut med boliger på 1960-70-tallet.

1946 – før utbygging til boligområde

1975 – med automatsentralen oppført i 1966

2002 – fortetting vest for Nittedalsveien

2013 – noe fortetting langs Kirkeveien

2021 – automatsentralens nærområder er fortsatt et boligområde med småskala bebyggelse.

Flyfoto er hentet fra 1881.no

Nabo mot nord

Nabo mot øst

Nabo mot sør

Kirkeveien sett mot sør

Foto februar 2023

- Automatsentralens nabolag består av småskala og variert bebyggelse med frittliggende boliger.

VERNESTATUS

Utover omtale i forslaget til kommunedelplan for kulturminner og kulturmiljøer for Nittedal er det innenfor rammen av dette oppdraget ikke funnet omtale av Slattum Automatsentral som kulturminne, eksempelvis i Riksantikvarens database Kulturminnesøk – www.kulturminnesok.no

VERNEVERDI OG VURDERINGSKRITERIER

Kulturminnevernet benytter vurderingskriterier for å avklare en bygnings verneverdi knyttet til følgende²:

Kunnskapsverdi - hvilke kunnskaper kan kulturminnet gi oss?
Opplevelsesverdi – hvilke opplevelser kan kulturminnet gi oss?
Bruksverdi – hva kan vi bruke kulturminnet til?

Riksantikvaren har i sin håndbok for lokal registrering sammenstilt følgende matrise for verdisetting:

Vi verdsetter kulturminnet	
Hvilke verdier kan vi knytte til kulturminnet?	
- Kunnskapsverdier	
- Opplevelsesverdier	
- Bruksverdier	
Hvilke egenskaper kjennetegner kulturminnet?	
- Alder, tidsdybde og kontinuitet	
- Autentisitet og opprinnelighet	
- Mangfold og variasjon	
- Sammenheng og helhet	
- Dynamikk og endring	
- Brudd og kontrast	
- Lesbarhet og tydelighet	
- Egnethet	
- Anvendbarhet	
- Sårbarhet og tålegrenser	
- Interaksjon natur-kultur	

- Vurderingskriteriene og matrisen er egnet som en sjekkliste for verdisetting og vekting av verdier, - og disse er benyttet i vurderingen av Slattum Automatsentral.

KILDEmateriale

Det er begrenset tilgang på kildemateriale som kan belyse automatsentralens kunnskaps- og opplevelsesverdier.

Verdiene er knyttet til arkitekturhistorie, byggeskikk, byplanhistorie, stilhistorie, teknikk- og håndverkshistorie, samfunnshistorie, personalhistorie, symboler, det arkitektoniske, kunstneriske, identitetsskapende, kontinuitetsskapende, samt det å komplettere et større miljø.

² Håndbok for lokal registrering, utgitt av Riksantikvaren, 2013

VERDIVURDERINGER

Nasjonal kulturminneverdi

Det antas at Slattum Telesentral ble vurdert, i arbeidet med Televerkets verneplan, men eiendommen og bygningen ble ikke prioritert som kulturminne av nasjonal verdi.

Teknisk og industrielt kulturminne

Bygningen mangler verdi som teknisk-industrielt kulturminne fordi teleteknisk inventar vil bli demontert og fjernet, og bygningen blir stående tom.

Regional og lokal kulturminneverdi

Bygningen fra 1966 har tidstypiske arkitektoniske kvaliteter. Den inngår i et boligmiljø med småskala bebyggelse. Bygningen har en klar identitet, men mangler lesbarhet som knytter den til telefoni.

EGENSKAPER

Alder – ble tidligere brukt som et kriterium for prioritering, men er i senere tid gått over til å bli del av beskrivelse, - vektlegges ikke i denne sammenhengen.

Autentisitet – bygningen har tilsynelatende ikke gjennomgått store endringer, og eksteriøret framstår som autentisk. Innenfor rammen av dette oppdraget er interiøret ikke vurdert.

Sammenheng og helhet – telefonsentralen ligger innenfor et område med småskala boligbebyggelse. Som bygningstype skiller den seg ut fra de øvrige boligene.

Lesbarhet og tydelighet – bygningens lesbarhet og tydelighet som teknisk-industrielt kulturminne er begrenset utover å framstå som et lukket bygg. Bygningskroppen har en enkel utforming – et rektangulært volum med flatt tak – og er oppført i et robust materiale – dekker og vegger i betong.

Egnethet og anvendbarhet – bygningen er oppført for et spesifikt formål - telefoni, - som i dag er opphørt. Bygningens egnethet for transformasjon til annet formål – som bolig eller annen virksomhet – vil være betinget av mulighet for å få inn dagslys. Det vil endre bygningens arkitektoniske uttrykk og lesbarhet, som allerede er begrenset.

Potensialet for transformasjon må sees i sammenheng både med aktuelle krav som vil endre fasadeuttrykket - og bærekraftige økonomiske konsekvenser i et livsløpsperspektiv.

KUNNSKAPSVERDIER

Historisk verdi – bygningens historiske verdi som teknisk-industrielt kulturminne er begrenset fordi tekniske installasjoner utfases og demonteres når bruk opphører.

Arkitektonisk verdi – bygningen har et tidstypisk arkitektonisk uttrykk som gir assosiasjoner til arkitektur tegnet av meritterte norske arkitekter på 1960-tallet, så som Geir Grung, P.A. M. Mellbye og Bjarne Tjønn, som tegnet mye for Televerket.

Den lukkede bygningskroppen i støpt betong bærer en utkraget takkonstruksjon av limtretragere. Fasadene er komponert med vertikale og horisontale elementer.

Materialkvalitet – bebyggelsen er oppført i robuste og varige materialer, - plass-støpt betong,

OPPLEVELSESVERDI

Estetisk verdi – utledet av arkitektonisk kvalitet – Automatsentralen framstår som en helhetlig og bevisst komposisjon med arkitektoniske kvaliteter.

Pedagogisk verdi – bygningen som teknisk-industrielt kulturminne mangler pedagogisk verdi fordi tekniske installasjoner er demontert og fjernet når Telenors virksomhet opphører.

BRUKSVERDI - BEVARING VERSUS RIVNING

Bygningens bruksverdi «as-is» - bygningen står tom. Den har begrenset bruksverdi på grunn av manglende dagslys. Over tid vil bygningen «as-is» forslumme fordi det ikke vil være leieinntekter som kan dekke løpende vedlikehold.

Bygningens egnethet for transformasjon - på grunn av manglende dagslys er bygningen brukspotensial begrenset. Transformasjon til andre formål er betinget av mulighet til større åpninger i betongfasadene og mer dagslys, samt mulighet til å oppfylle aktuelle krav til miljø, klima og energi.

Gjenbruk av materialer – byggemetode – plassbygd betong – begrenser mulighetene for gjenbruk. Materialer som er egnet for gjenbruk omfatter bygningsdeler som takteking og beslag. Ved rivning vil gjenbruk av øvrige bygningsdeler sees i sammenheng med pålagt miljøsaneringsplan.

KLIMAREGNSKAP OG GJENBRUK

I den senere tid er det økende fokus på gjenbruk av bygninger og ombruk av materialer. Fokus omfatter både ved transformasjon av eksisterende bygninger til nye formål – og ved rivning, der demontering og sortering muliggjør gjenbruk av både materialer som betong og takstein – og bygningselementer som dører, vinduer og innredningselementer og overflater.

Også for telefon- / telesentralen vil gjenbruk av materialer være aktuelt. Ved rivning vil pålagt miljøsaneringsplan avklare egnethet for gjenbruk, eksempelvis:

- Teknisk infrastruktur og installasjoner som har oppnådd teknisk levealder og må miljøsaneres i henhold til gjeldende regelverk.
- Trevirke som ikke gjenbrukes kan brukes som klimanøytralt brensel til oppvarming/ energigjenvinning (så lenge som krav til helse- og miljøskadelig utslipp ivaretas).
- Betong fra rivearbeid kan gjenbrukes som fyllmasse - enten i forbindelse med nybygg på eiendommen eller lokalt.

TRANSFORMASJON OG ØKONOMISK BÆREKRAFT

Vurdering av egnethet for transformasjon inngår ikke i vurderingskriterier som kulturminnevernet benytter for å vurdere om en bygning er verneverdig. Følgelig framkommer ikke kostnadsmessige konsekvenser av bevaring og transformasjon i vurderingene.

Bygningen er oppført for ett spesifikt formål – telefoni - og har et tidstypisk arkitektonisk uttrykk. Bygningskroppen har en enkel utforming – et rektangulært volum med flatt tak – og er oppført i et robust materiale – dekker og vegger i betong.

Dersom automatsentralen skal bevares og transformeres til andre formål, må samlede investeringskostnader som følger av bevaring og transformasjon av eksisterende bygning, samt løpende FDV-kostnader - være økonomisk bærekraftige i et livsløpsperspektiv.

Bygningens egnethet for transformasjon til annet formål – som bolig eller annen virksomhet – vil være betinget av mulighet for å få inn dagslys, samt oppfylle øvrige aktuelle krav til miljø, klima og energi. Det vil endre bygningens arkitektoniske uttrykk og lesbarhet som telesentral.

Mulighetsstudium

Eiendommens potensial og bygningens egnethet for transformasjon til annen bruk må avklares. Det kan konkretiseres gjennom et mulighetsstudium der dens tålegrense for eksteriørmessige endringer testes. Dette er nødvendig fordi transformasjon både vil utløse en rekke bygningsmessige forskriftskrav i henhold til TEK 17, - selv om kravene kan bli noe tilpasset.

SAMLET VURDERING

Generelle vurderingskriterier nedfelt i kulturminnevernet er benyttet for å belyse og vurdere egenskaper og verdier knyttet til kunnskap, opplevelse og bruk.

Gjennomgang av aktuelle kriterier for vurdering av automatsentralens verneverdi tydeliggjør at bygningen har begrenset verdi som teknisk-industrielt kulturminne. Årsaken til det er først og fremst at alle tekniske installasjoner er faset ut etter bruk, demontert og flyttet. Bygningen står igjen som et tomt skall som mangler lesbarhet.

Bygningens verdi som regionalt og lokalt kulturminne antas å være lav fordi kildemateriale som kunne dokumentert og utdypet dette er begrenset.

Tomtestørrelse og beliggenhet i et boligområde med småskala bebyggelse tilsier at eiendommen kan - og bør - utvikles til boligformål.

Bygningens verdi er først og fremst knyttet til arkitektoniske kvaliteter og potensial for transformasjon til bolig. Et mulighetsstudium kan konkretisere bygningens potensial og tålegrense for endringer uten at arkitektoniske kvaliteter går tapt. Det kan også være gunstig sett i sammenheng med miljø- og klimaregnskap.

Dersom automatsentralen skal inngå i Kommunedelplan for kulturminner og kulturmiljøer anbefales det å gå i dialog med kommunen for å avklare bygningen tålegrenser for eksteriørmessige endringer. Skal automatsentralen bevares og transformeres til andre formål, må samlede kostnader som følger av bevaring og transformasjon være økonomisk bærekraftige i et livsløpsperspektiv.

KILDER

- Riksantikvarens database Kulturminnesøk – www.kulturminnesok.no
- Riksantikvarens rapport nr 23 – 1994 – "Verneplan for tekniske og industrielle kulturminner"
- Historiske linjer - Televerkets Verneplan - 1998
- Telenors Kulturarv - 2021
- Wikipedia
- Digitalt museum / Norsk Telemuseum

Fra: Jørgen Stovner <jorgen@fagerstad.no>
Sendt: 28. februar 2023 17:04
Til: E-post Postmottak
Kopi: Karen Marie Vasli
Emne: Saksnummer 20/02976 Høringsuttalelser kommunedelplan kulturminner og kulturmiljøer
Vedlegg: SLATTUM AUTOMATSENTRAL 28.02.2023 .pdf

Hei,

Vedlagt følger innspill på vegne av Brick Viken og Innlandet AS, som er hjemmelshaver til Kirkeveien 13 (gnr. 8, bnr. 6) i Nittedal kommune. Bakgrunnen for høringsuttalelsen er at Kirkeveien 13 i forslag til kommunedelplan for kulturminner og kulturmiljøer i Nittedal 2022 – 2034 er omtalt under «4.9.10. Telekommunikasjon».

Sivilarkitekt Grete Jarmund har vært engasjert i forbindelse med høringsuttalelsen, og oppsummering/ sammendrag av innspill følger av kulepunktene under.

- Slattum Automatsentral ble ikke prioritert i Televerkets verneplan «Historiske linjer» – og inngår ikke i «Telenors Kulturarv», som viderefører intensjonen med verneplanen fra 1997.
- Generelle vurderingskriterier nedfelt i kulturminnevernet er benyttet for å belyse og vurdere egenskaper og verdier knyttet til kunnskap, opplevelse og bruk.
- Gjennomgang av aktuelle kriterier for vurdering av automatsentralens verneverdi tydeliggjør at bygningen har begrenset verdi som teknisk-industrielt kulturminne. Årsaken til det er først og fremst at alle tekniske installasjoner fases ut etter bruk, demonteres og flyttes. Bygningen står igjen som et tomt skall som mangler lesbarhet.
- Bygningens verdi som regionalt og lokalt kulturminne antas å være lav fordi kildemateriale som kunne dokumentert og utdypet dette er begrenset.
- Tomtestørrelse og beliggenhet i et boligområde med småskala bebyggelse tilsier at eiendommen kan - og bør - utvikles til boligformål.
- Bygningens verdi er først og fremst knyttet til arkitektoniske kvaliteter og potensial for transformasjon til bolig. Et mulighetsstudium kan konkretisere bygningens potensial og tålegrense for endringer uten at arkitektoniske kvaliteter går tapt. Det kan også være gunstig sett i sammenheng med miljø- og klimaregnskap.
- Dersom automatsentralen skal inngå i Kommunedelplan for kulturminner og kulturmiljøer anbefales det å gå i dialog med kommunen for å avklare bygningen tålegrenser for eksteriørmessige endringer.
- Skal automatsentralen bevares og transformeres til andre formål, eksempelvis boligformål, må samlede kostnader som følger av bevaring og transformasjon være økonomisk bærekraftige i et livsløpsperspektiv.

Vi er positive til å diskutere eiendommen nærmere med kommunen.

Med vennlig hilsen

Jørgen G. Stovner
Prosjektleder
+47 928 46 132

FAGERSTAD

[følg oss på Instagram](#) | [følg oss på LinkedIn](#) | fagerstad.no

